

Elon Musk

de Walter Isaacson

Traducere de

**Louis Ulrich,
Tudor Ulrich,
Andreea Călin și
Smaranda Nistor**

CUPRINS

PROLOG	Muza focului	13
CAPITOLUL 1	Aventurieri	21
CAPITOLUL 2	O minte proprie	27
CAPITOLUL 3	Viața cu tata	35
CAPITOLUL 4	Căutătorul	41
CAPITOLUL 5	Viteză cosmică	47
CAPITOLUL 6	Canada	53
CAPITOLUL 7	Queen's	57
CAPITOLUL 8	Penn	63
CAPITOLUL 9	Spre vest	69
CAPITOLUL 10	Zip2	75
CAPITOLUL 11	Justine	83
CAPITOLUL 12	X.com	89
CAPITOLUL 13	Lovitura	99
CAPITOLUL 14	Marte	107
CAPITOLUL 15	Omul-rachetă	115
CAPITOLUL 16	Tați și fi	121
CAPITOLUL 17	Băgând viteză	125
CAPITOLUL 18	Regulile lui Musk pentru construirea de rachete	131

CAPITOLUL 19	Domnul Musk merge la Washington	139
CAPITOLUL 20	Fondatori	145
CAPITOLUL 21	Roadsterul	153
CAPITOLUL 22	Kwaj	167
CAPITOLUL 23	Două lovituri	173
CAPITOLUL 24	Echipa de intervenție	179
CAPITOLUL 25	Preluând volanul	187
CAPITOLUL 26	Divorțul	193
CAPITOLUL 27	Talulah	199
CAPITOLUL 28	A treia încercare	203
CAPITOLUL 29	Pe margine	207
CAPITOLUL 30	Cea de-a patra lansare	211
CAPITOLUL 31	Salvând Tesla	219
CAPITOLUL 32	Modelul S	225
CAPITOLUL 33	Spațiul privat	233
CAPITOLUL 34	Falcon 9 decolează	239
CAPITOLUL 35	Căsătoria cu Talulah	243
CAPITOLUL 36	Producția	247
CAPITOLUL 37	Musk și Bezos	253
CAPITOLUL 38	Șoimul aude șoimarul	259
CAPITOLUL 39	Roller-coasterul Talulah	265
CAPITOLUL 40	Inteligența artificială	269
CAPITOLUL 41	Lansarea sistemului Autopilot	277
CAPITOLUL 42	Solar	285

CAPITOLUL 43	The Boring Company	291
CAPITOLUL 44	Relații tumultuoase	295
CAPITOLUL 45	Coborârea în întuneric	303
CAPITOLUL 46	Infernul fabricii din Fremont	313
CAPITOLUL 47	Alertă de buclă deschisă	325
CAPITOLUL 48	Colapsul	335
CAPITOLUL 49	Grimes	345
CAPITOLUL 50	Shanghai	353
CAPITOLUL 51	Cybertruck	357
CAPITOLUL 52	Starlink	363
CAPITOLUL 53	Starship	367
CAPITOLUL 54	Ziua Autonomiei	375
CAPITOLUL 55	Giga Texas	379
CAPITOLUL 56	Viață de familie	385
CAPITOLUL 57	Cu toată viteza înainte	393
CAPITOLUL 58	Bezos <i>versus</i> Musk, runda 2	399
CAPITOLUL 59	Iureșul Starship	405
CAPITOLUL 60	Iureșul Solar	417
CAPITOLUL 61	Noți de petrecere	425
CAPITOLUL 62	Inspiration4	431
CAPITOLUL 63	Revoluționarea motorului Raptor	437
CAPITOLUL 64	Se naște Optimus	445
CAPITOLUL 65	Neuralink	451
CAPITOLUL 66	Doar vizual	457

CAPITOLUL 67	Bani	463
CAPITOLUL 68	Tatăl anului	467
CAPITOLUL 69	Politică	473
CAPITOLUL 70	Ucraina	485
CAPITOLUL 71	Bill Gates	493
CAPITOLUL 72	Investitor activ	499
CAPITOLUL 73	„Am făcut o ofertă”	509
CAPITOLUL 74	Fierbinte și rece	519
CAPITOLUL 75	Ziua Tatălui	527
CAPITOLUL 76	Destabilizare la Starbase	535
CAPITOLUL 77	Optimus Prime	543
CAPITOLUL 78	Incertitudine	551
CAPITOLUL 79	Optimus dezvăluit	559
CAPITOLUL 80	Robotaxi	565
CAPITOLUL 81	„Să vă intre bine în cap”	571
CAPITOLUL 82	Preluarea	577
CAPITOLUL 83	Cei trei muschetari	581
CAPITOLUL 84	Moderarea de conținut	591
CAPITOLUL 85	Halloween	603
CAPITOLUL 86	Bife albastre	609
CAPITOLUL 87	Implicare totală	621
CAPITOLUL 88	Hardcore	629
CAPITOLUL 89	Miracole	639
CAPITOLUL 90	Dosarele Twitter	645

CAPITOLUL 91	Labirinturi subterane	655
CAPITOLUL 92	Pozne de Crăciun	663
CAPITOLUL 93	AI pentru mașini	675
CAPITOLUL 94	AI pentru oameni	683
CAPITOLUL 95	Lansarea rachetei Starship	693
	Mulțumiri	703
	Surse	705
	Note	711
	Credite Foto	729

PROLOG

Muza focului

Terenul de joacă

În copilăria petrecută în Africa de Sud, Elon Musk a cunoscut durerea și a învățat cum să-i supraviețuiască.

La 12 ani a fost dus cu autocarul într-o tabără de supraviețuire în sălbăticie, cunoscută sub numele de *veldskool*. „Era ca într-un *Împărat al muștelor* paramilitar”, își amintește el. Fiecare copil a primit rații mici de mâncare și apă și i s-a permis – ba chiar a fost încurajat – să se lupte pentru ele. „Bullyingul era considerat o virtute”, spune Kimbal, fratele său mai mic. Copiii mari au învățat repede să-i lovească pe cei mici cu pumnul în față și să le ia lucrurile. Elon, care era mărunțel și nesigur din punct de vedere emoțional, a fost bătut de două ori. A slăbit aproape cinci kilograme.

Spre sfârșitul primei săptămâni, băieții au fost împărțiți în două grupuri și li s-a spus să se atace unii pe alții. „A fost o nebunie totală, ceva năucitor”, își amintește Musk. Odată la câțiva ani, un copil murea. Consilierii relatau aceste povești ca avertismente. „Nu fi prost precum căcăciosul ăla care a dat colțu’ anul trecut”, spuneau ei. „Nu fi căcăciosul slab.”

A doua oară când a mers în *veldskool*, Elon urma să împlinească 16 ani. Crescuse mult – înălțându-se uimitor, până la 1,80 metri –, devenise voinic ca un urs și învățase puțin judo. Așa că *veldskoolul* nu a mai fost atât de rău. „Atunci pricepusem deja că, dacă mă hărțuia vreun puști, puteam să-i trag un pumn zdravăn în nas și așa nu-i mai venea să mă agreseze din nou. Poate că mă bătea de-mi suna apa în cap, dar, dacă apucam să-l pocnesc violent în nas, nu se mai lua de mine.”

În anii 1980, Africa de Sud era o țară violentă, unde atacurile cu mitralieră și omorurile prin înjunghiere erau ceva obișnuit. Odată, când Elon și Kimbal au coborât dintr-un tren pentru a merge la un concert de muzică antiapartheid, au trebuit să-și croiască drum printr-o baltă de sânge de la un mort care zăcea cu un cuțit încă înfipt în creier. Tot restul serii, sângele de pe tălpile tenișilor lor se lipea de asfalt.

Familia Musk avea câini din rasa ciobănesc german dresați să atace pe oricine alerga pe lângă casă. Când avea 6 ani, Elon a luat-o la goană pe alee și câinele lui preferat l-a atacat, înfingându-și colții într-o bucată

mare din spate. La Urgențe, în timp ce se pregăteau să-l coasă, a refuzat să fie tratat înainte să i se promită că animalul nu va fi pedepsit. „N-o să-l omorâți, nu-i așa?”, a întrebat Elon. Au jurat că nu o vor face. În timp ce-mi spune povestea, Musk se oprește și privește îndelung în gol. „La naiba, bineînțeles că au împușcat mortal câinele.”

Experiențele sale cele mai marcante au avut loc la școală. Multă vreme, el a fost cel mai mic și mai pipernicit elev din clasa sa. Avea dificultăți în captarea semnalelor sociale. Era lipsit de empatie și nu avea nici dorința, nici instinctul de a se face plăcut. Drept urmare, a fost luat la țintă cu regularitate de bătauși, care veneau și-l loveau cu pumnul în față. „Dacă nu ai încasat niciodată un pumn în nas, habar nu ai cum te afectează asta pentru tot restul vieții”, spune el.

Într-o dimineață, la careu, un elev care se zbenguia cu o gașcă de prieteni s-a ciocnit de el. Elon l-a împins. A avut loc un schimb de replici. Băiatul și prietenii lui l-au urmărit în recreație și l-au găsit mâncând un sandwich. Au venit pe la spate, l-au lovit cu piciorul în cap și l-au împins pe niște trepte de beton. „S-au așezat pe el și au continuat să-l cotoagească și să-l lovească cu piciorul în cap”, spune Kimbal, care stătuse lângă el. „Când au terminat, nici măcar nu l-am putut recunoaște. Avea fața ca o minge de carne vie; era atât de umflată încât abia îi mai vedeai ochii.” A fost dus la spital și a lipsit de la școală o săptămână. Decenii mai târziu, încă își făcea intervenții de chirurgie reparatorie, în încercarea de a-și corecta țesuturile din interiorul nasului.

Însă acele cicatrici au fost minore în comparație rănilor emoționale provocate de tatăl său, Errol Musk, care era inginer, dar și un escroc și un fantezist carismatic, care îl chinuie și azi pe Elon. După bătaia de la școală, Errol i-a luat partea puștiului care-i zdrobise fața lui Elon. „Băiatul tocmai își pierduse tatăl, care se sinucisese, iar Elon l-a făcut prost”, povestește tatăl lui Musk. „Elon avea tendința de a-i face pe oameni proști. Cum aș putea da vina pe acel copil?”

Când Elon s-a întors în cele din urmă de la spital, tatăl său l-a certat. „A trebuit să stau acolo o oră, în timp ce el a țipat la mine, m-a făcut idiot și mi-a spus că sunt un neica nimeni”, își amintește el. Kimbal, care a fost nevoit să asiste la tiradă, spune că este cea mai urâtă amintire din viața lui. „Tata nu s-a mai controlat, a văzut roșu înaintea ochilor, așa cum făcea adesea. Nu avea niciun strop de compasiune.”

Atât Elon, cât și Kimbal, care nu mai vorbesc cu tatăl lor, spun că afirmația acestuia că Elon ar fi provocat atacul nu are niciun temei și că bătaușul a fost trimis în cele din urmă la închisoarea pentru minori pentru fapta sa. Cei doi spun că tatăl lor este un mincinos instabil, care toarnă cu regularitate tot soiul de povești pline de fantezii, uneori calculate, alteori delirante. Afirmă că are o personalitate dublă. Acum e prietenos și peste un minut se lansează într-un potop de insulte necruțătoare, care poate dura o oră sau chiar mai mult. Își încheia fiecare tiradă spunându-i fiului său cel mare cât de jalnic era, iar Elon trebuia pur și simplu să stea acolo, nu i se permitea să plece. „Era o tortură mentală”, spune el, făcând o pauză lungă și înecându-se ușor. „Știa foarte bine cum să transforme totul într-un chin.”

Când îl sun pe Errol, stă de vorbă cu mine aproape trei ore, după care, în următorii doi ani, continuă cu telefoane și mesaje regulate. Este dornic să-mi descrie și să-mi trimită fotografii cu lucrurile frumoase pe care li le-a oferit copiilor săi, cel puțin în perioadele în care afacerea lui ca inginer mergea bine. La un moment dat a condus un Rolls-Royce, a construit o cabană în sălbăticie împreună cu băieții săi și, înainte ca afacerea respectivă să se prăbușească, a primit smaralde brute de la proprietarul unei mine din Zambia.

Dar admite că a încurajat o anumită duritate fizică și emoțională. „Experiențele lor cu mine au făcut ca *veldskoolul* să fie destul de blând”, spune el, adăugând că violența pur și simplu făcea parte din experiența de învățare în Africa de Sud. „Doi te imobilizau, în timp ce al treilea îți zdrobea fața cu un buștean și așa mai departe. Băieții cei noi erau obligați să se lupte cu bătaușul școlii în prima lor zi la o școală nouă.” Recunoaște cu mândrie că a folosit „o autocrație de stradă extrem de severă” cu băieții săi. Apoi ține să adauge: „Elon urma să aplice mai târziu aceeași autocrație severă sieși și altora”.

„Adversitatea m-a modelat”

„Cineva a spus odată că fiecare bărbat încearcă să se ridice la înălțimea așteptărilor tatălui său sau să compenseze greșelile acestuia și presupun că asta ar putea explica boala mea specială”, a scris Barack Obama în memoriile sale. În cazul lui Elon Musk, impactul lui Errol asupra psihicului său va persista, în ciuda numeroaselor tentative ale acestuia de a-l

înlătura pe tatăl său atât fizic, cât și psihologic. Stările de spirit ale lui Elon aveau să oscileze între luminoase și întunecate, intense și letargice, detașate și încărcate de emoție, cu plonjări ocazionale în ceea ce oamenii din jurul lui numeau cu groază „modul demon”. Spre deosebire de Errol, el urma să fie afectuos cu copiii săi, dar într-un mod diferit, comportamentul lui sugerând un pericol ce trebuia combătut în mod constant: gândul că, după cum s-a exprimat mama sa, „ar putea deveni tatăl său”. Este una dintre temele cele mai puternice din mitologie. În ce măsură călătoria epică a eroului din *Războiul stelelor* implică exorcizarea demonilor lăsați moștenire de Darth Vader și lupta cu partea întunecată a Forței?

„Cu o copilărie ca a lui, petrecută în Africa de Sud, cred că trebuie să te cenzurezi emoțional în anumite privințe”, spune Justine, prima sa soție, mama a cinci dintre cei zece copii în viață ai lui Musk. „Dacă tatăl tău te face mereu cretin și idiot, poate că singurul răspuns este să dezactivezi în tine tot ceea ce ar putea atinge o dimensiune emoțională pentru gestionarea căreia tu nu deții uneltele necesare.” S-ar putea ca această supapă de închidere emoțională să-l fi făcut insensibil, dar și un inovator care caută în permanență riscul. „A învățat să nu simtă frica”, spune ea. „Și, dacă dezactivezi frica, poate că trebuie să dezactivezi și alte lucruri, precum bucuria sau empatia.”

Sindromul de stres posttraumatic dobândit în copilărie i-a insuflat și o aversiune față de mulțumire. „Nu cred că știe să savureze succesul și să miroasă florile”, spune Claire Boucher, artistă cunoscută sub numele de Grimes, mama a trei dintre ceilalți copii ai săi. „Cred că în copilărie a fost condiționat să creadă că viața înseamnă suferință.” Musk este de acord. „Adversitatea m-a modelat”, spune el. „Pragul meu de durere a devenit foarte ridicat.”

Într-o perioadă infernală a vieții sale, în 2008, după primele trei lansări eșuate, când rachetele SpaceX au explodat, și cu Tesla pe cale să dea faliment, se trezea agitat și îi povestea lui Talulah Riley, care a devenit a doua sa soție, lucrurile oribile pe care le spusese cândva tatăl său. „L-am auzit folosind el însuși acele fraze”, povestește ea. „Au avut un efect profund asupra modului în care funcționează.” Când rememora aceste situații, începea să privească în gol și să dispară în spatele ochilor săi de culoarea oțelului. „Nu cred că era conștient de felul în care continua să-l

afecteze acest lucru, considerând că era ceva ce ținea de copilărie”, spune Riley. „Dar și-a păstrat o latură copilărească, care pare să se fi oprit din evoluție. Este un copil într-un trup de bărbat, un puști care stă în fața tatălui său.”

Din acest creuzet, Musk și-a creat o aură care l-a făcut să pară un extraterestru uneori, ca și cum misiunea lui pe Marte ar fi o aspirație de a se întoarce acasă, iar dorința sa de a construi roboți umanoizi, o misiune de căutare a rudelor. Nu ai fi absolut șocat dacă și-ar smulge cămașa și ai descoperi că nu are buric și că nu s-a născut pe această planetă. Pe lângă asta, copilăria l-a făcut și prea uman: un băiat dur, dar vulnerabil, care a decis să se angajeze în misiuni de căutare epice.

A dezvoltat un entuziasm care i-a mascat imaturitatea și o imaturitate care i-a mascat entuziasmul. Ușor inconfortabil în propriul corp – fiind un bărbat voinic, dar fără să fi fost vreodată atlet –, avea să meargă cu pasul unui urs aflat în misiune și să danseze o gigă care părea învățată de la un robot. Cu convingerea unui profet, ar vorbi la nesfârșit despre necesitatea de a întreține flacăra conștiinței umane, de a pătrunde tainele universului și de a ne salva planeta. La început am crezut că este vorba în principal despre un joc de rol, despre discursuri motivaționale adresate echipei și despre fanteziile de podcast ale unui bărbat-copil care citise prea des *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy**. Dar cu cât m-am confruntat mai mult cu asta, cu atât am ajuns să cred că simțul misiunii făcea parte din ceea ce îl motiva. În timp ce alți antreprenori s-au luptat să creeze o viziune asupra lumii, el a dezvoltat o viziune cosmică.

Moștenirea și educația, împreună cu structura creierului său l-au făcut uneori insensibil și impulsiv. Mai mult, au condus la o toleranță la risc extrem de ridicată – putea să-l calculeze la rece și să-l accepte cu febrilitate. „Elon își dorește riscul de dragul riscului”, spune Peter Thiel, care i-a devenit partener la începuturile PayPal. „Se pare că-i place, ba chiar e dependent de el câteodată.”

A devenit unul dintre acei oameni care se simt cel mai bine când vine uraganul. „M-am născut pentru o furtună și calmul nu mi se potrivește”, a spus cândva Andrew Jackson. La fel stau lucrurile și cu Musk. Și-a

* Carte apărută și în limba română cu titlul *Ghidul autostopistului galactic*, traducere de Eugen Dumitrescu, Editura Nemira, 2005 (n.t.).

format o mentalitate de asediu care include o atracție și, uneori, o poftă de furtună și de dramă atât în ceea ce privește munca, cât și în relațiile amoroase pe care s-a străduit să le păstreze, dar nu a reușit. A prosperat în condiții de criză, cu termene-limită și iureșuri nebunești de muncă neîntreruptă. Când s-a confruntat cu dificultăți chinuitoare, încordarea l-a împiedicat adesea să doarmă și l-a făcut să vomite. Dar l-a și dinamizat. „Atrage drama ca un magnet”, spune Kimbal. „Aceasta este dorința lui de nestăpânit, tema vieții lui.”

Pe când scriam despre Steve Jobs, Steve Wozniak, partenerul său, a spus că marea întrebare care trebuia pusă era: *Chiar a fost nevoie ca Jobs să fie atât de răutăcios? Atât de aspru și de crud? Atât de dependent de dramă?* La sfârșitul reportajului meu, când l-am întrebat același lucru pe Woz, a declarat că el ar fi fost mai amabil dacă ar fi condus Apple. Că i-ar fi tratat pe toți ca pe membrii familiei sale și că n-ar fi concediat oamenii pe loc. Apoi a făcut o pauză și a adăugat: „Dar, dacă eu aș fi condus Apple, poate că nu am fi creat niciodată Macintosh-ul”. Și de aici întrebarea despre Elon Musk: ar fi putut să fie mai relaxat și în același timp omul care ne trimite spre Marte și spre viitorul vehiculelor electrice?

La începutul lui 2022 – după un an marcant, în care SpaceX a reușit să lanseze 31 de rachete, în care Tesla a vândut aproape un milion de mașini și Musk a devenit cel mai bogat om din lume –, a vorbit cu tristețe despre nevoia sa de a stârni drame. „Trebuie să-mi schimb mentalitatea de a fi în modul de criză în care deja mi-am petrecut vreo paisprezece ani sau, dacă mă gândesc mai bine, chiar cea mai mare parte a vieții”, mi-a spus el.

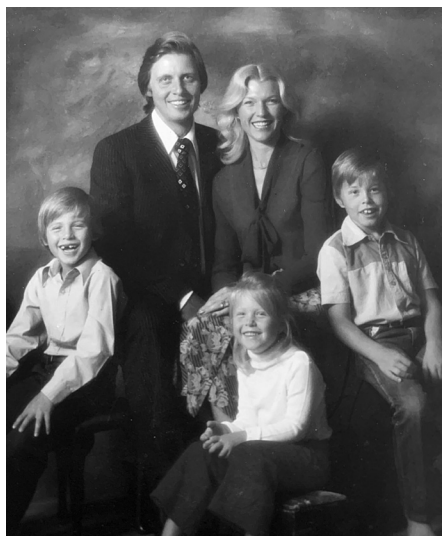
A fost un comentariu nostalgic, nu o rezoluție de Anul Nou. Chiar în timp ce făcea această promisiune, cumpăra în secret acțiuni la Twitter, cel mai bun loc de joacă din lume. În aprilie acel an s-a furișat în casa din Hawaii a lui Larry Ellison, mentorul său și fondatorul Oracle, însoțit de actrița Natasha Bassett, o iubită ocazională. I se oferise un loc în consiliul de conducere al Twitter, dar în weekend ajunsese la concluzia că nu era suficient. Stătea în firea lui să-și dorească un control total. Așa că a decis să facă o ofertă ostilă, pentru a cumpăra pur și simplu compania. După care a zburat la Vancouver ca s-o întâlnească pe Grimes. Acolo a stat treaz cu ea până la 5 dimineața, jucând un joc nou de război și de

strategie, *Elden Ring*. Imediat ce a terminat, a apăsat pe declanșatorul planului său și a intrat pe Twitter. „Am făcut o ofertă”, a anunțat el.

De-a lungul anilor, ori de câte ori s-a aflat într-un loc întunecat sau s-a simțit amenințat, și-a amintit de grozăvia agresiunilor de pe terenul de joacă. Acum avea șansa să fie proprietarul locului de joacă.

CAPITOLUL 1

Aventurieri

Winnifred și Joshua Haldeman (*stânga sus*); Errol, Maye, Elon, Tosca și Kimbal Musk (*stânga jos*); Cora și Walter Musk (*dreapta*)

Joshua și Winnifred Haldeman

Atracția lui Elon Musk pentru risc a fost o trăsătură de familie. În această privință, el l-a moștenit pe bunicul său matern, Joshua Haldeman, un aventurier zănat, cu opinii puternice, care a crescut la o fermă din câmpiile aride din centrul Canadei. A studiat tehnicile chiropractice în Iowa, după care s-a întors în orașul natal de lângă Moose Jaw, unde a dresat cai și a făcut ajustări chiropractice contra masă și casă.

În cele din urmă, a reușit să-și cumpere propria fermă, dar a pierdut-o în perioada crizei din anii 1930. În următorii ani a lucrat ca artist de rodeo, cowboy și muncitor în construcții. Singura lui constantă a fost dragostea pentru aventură. S-a căsătorit și a divorțat, a călătorit ca un vagabond, în trenurile de marfă, și a fost pasager clandestin pe o navă oceanică.

Pierderea fermei i-a insuflat atracția pentru populism și a devenit activ într-o mișcare cunoscută sub numele de Partidul Creditului Social, care pleda în favoarea acordării de bilete de credit gratuite, pe care cetățenii să le poată folosi ca monedă de schimb. Mișcarea avea o tentă fundamentalistă conservatoare, cu nuanțe de antisemitism. Primul lider din Canada al partidului denunța o „pervertire a idealurilor culturale”, deoarece „un număr disproportionat de evrei ocupă posturi de control”. Haldeman a avansat, devenind președinte al consiliului național al partidului.

În plus, s-a înrolat într-o mișcare numită Technocracy, care credea că guvernul ar fi trebuit condus mai degrabă de tehnocrați decât de politicieni. A fost temporar interzisă în Canada, din cauza opoziției față de intrarea țării în Al Doilea Război Mondial. Haldeman a sfidat interdicția, publicând un anunț în sprijinul mișcării.

La un moment dat, a dorit să învețe dansuri de societate și așa a cunoscut-o pe Winnifred Fletcher, a cărei latură aventuroasă nu era cu nimic mai prejos decât a lui. La 16 ani, ea s-a angajat la *Times Herald* din Moose Jaw, dar visa să devină dansatoare și acriță. Așa se face că a pornit la drum cu trenul, mergând la Chicago și apoi la New York. La întoarcere, a deschis o școală de dans în Moose Jaw, unde Haldeman s-a prezentat pentru a lua lecții. Când a invitat-o la cină, ea a răspuns: „Nu ies cu clienții mei”. El a renunțat la curs și a invitat-o din nou. Câteva luni mai târziu a întrebat-o: „Când te măriți cu mine?” Ea a răspuns: „Măine”.

Au avut patru copii, dintre aceștia și gemenele Maye și Kaye, născute în 1948. Într-o zi, în timpul unei excursii, el a zărit pe un avion monomotor Luscombe, aflat pe câmpul unui fermier, un panou pe care scria „De vânzare”. Nu avea bani lichizi, dar l-a convins pe fermier să primească la schimb mașina. A fost un gest destul de pripit, având în vedere că Haldeman nu știa să piloteze. A angajat pe cineva care să-l ducă acasă și să-l învețe cum să manevreze avionul.

Membrii familiei au ajuns să fie cunoscuți sub numele de The Flying Haldemans*, iar el a fost descris de un jurnal specializat în chiropractică drept „poate cea mai remarcabilă figură din istoria chiropraticienilor zburători”, o distincție destul de neobișnuită, dar exactă. Când Maye și Kaye aveau trei luni, Haldeman și soția lui au cumpărat un avion monomotor mai mare, un Bellanca, iar fetițele au fost supranumite „gemenele zburătoare”.

Cu opiniile sale populiste conservatoare ciudate, Haldeman a ajuns la concluzia că guvernul canadian devenise tot mai intruziv în viața oamenilor și că spiritul moral al Canadei începuse să decadă. Așa că în 1950 a decis să se mute în Africa de Sud, care încă era condusă de un regim de apartheid alb. Au dezmembrat avionul Bellanca, l-au împachetat într-un container de lemn și s-au îmbarcat pe un cargou, cu destinația Cape Town. Haldeman a decis că vrea să trăiască pe continent, așa că au decolat spre Johannesburg, unde majoritatea cetățenilor albi vorbeau mai mult engleza decât afrikaans. Dar, în timp ce zburau pe deasupra orașului Pretoria, au văzut florile mov ca lavanda ale arborilor jacaranda, iar Haldeman a trâmbițat: „Aici vom rămâne”.

Pe când Joshua și Winnifred erau tineri, un șarlatan pe nume William Hunt, cunoscut (cel puțin de el însuși) drept „Marele Farini”, a ajuns în Moose Jaw și a spus povești despre un străvechi „oraș pierdut” pe care îl văzuse în timp ce traversa deșertul Kalahari din Africa de Sud. „Mincinosul ăsta i-a arătat bunicului meu niște fotografii care erau în mod evident false, dar el a crezut în ele și a decis că misiunea lui era să redescopere orașul pierdut”, spune Musk. Odată ajunși în Africa, Haldemanii au făcut în fiecare an o călătorie de o lună în Kalahari, pentru a căuta acest oraș legendar. Vâneau ca să aibă ce mânca și dormeau cu puștile la cap, pentru a se putea apăra de lei.

* Haldemanii zburători (n.t.).

Familia a adoptat un motto: „Trăiește periculos, în mod prudent”. Au zburat pe distanțe lungi către locuri precum Norvegia, au terminat la egalitate pe primul loc în raliul auto de aproape 20 000 de kilometri Cape Town–Alger și au devenit primii care au zburat cu un avion monomotor din Africa în Australia. „Au fost nevoiți să scoată scaunele din spate pentru a instala rezervoare de benzină”, și-a amintit mai târziu Maye.

Până la urmă, asumarea riscurilor i-a venit de hac lui Joshua Haldeman. A fost ucis când persoana pe care o învăța să piloteze a lovit o linie electrică, provocând răsturnarea și prăbușirea avionului. Nepotul său, Elon, avea 3 ani la acea vreme. „Știa că aventurile reale implică riscuri”, spune el. „Riscul îl însuflețea.”

Haldeman i-a imprimat acel spirit lui Maye, una dintre fetele sale gemene, mama lui Elon. „Știu că îmi pot asuma riscuri atât timp cât sunt pregătită”, spune ea. În școală s-a descurcat bine la științe și la matematică. În plus, era extraordinar de frumoasă. Înaltă, cu ochi albaștri, pomeți înalți și bărbie sculptată, a început să lucreze la 15 ani ca manechin, defilând sâmbăta dimineața pe podiumul magazinelor universale.

În acea perioadă, ea a întâlnit în cartierul său un băiat care era, la rândul lui, extraordinar de chipeș, deși într-un mod insinuant și nepoliticos.

Errol Musk

Errol Musk era un aventurier lipsit de scrupule, mereu în căutarea următoarei ocazii. Mama sa, Cora, era originară din Anglia, unde și-a terminat studiile, la 14 ani; ulterior a lucrat într-o fabrică care producea învelișuri pentru bombardiere, apoi s-a imbarcat pe un vapor de refugiați, cu destinația Africa de Sud. Acolo l-a întâlnit pe Walter Musk, un criptograf și ofițer de servicii secrete militare care lucrase în Egipt la proiecte care vizau inducerea în eroare a germanilor, prin instalarea de arme și reflectoare false. După război nu a mai făcut altceva în afară de a trândăvi într-un fotoliu, de a bea și de a-și folosi competențele în domeniul criptologiei la rezolvarea de cuvinte încruciate. Din acest motiv, Cora l-a părăsit, s-a întors în Anglia împreună cu cei doi fii ai lor, și-a cumpărat

un Buick și apoi s-a întors la Pretoria. „A fost cea mai puternică persoană pe care am întâlnit-o vreodată”, spune Errol.

Errol a obținut o diplomă de inginer și a lucrat la construcția de hoteluri, centre comerciale și fabrici. Printre altele, îi plăcea să restaureze mașini și avioane vechi. De asemenea, s-a implicat în politică, învingând un membru afrikaner al Partidului Național proapartheid și devenind unul dintre pușinii membri anglofoni ai Consiliului Municipal al Pretoriei. *Pretoria News* din 9 martie 1972 a publicat informații despre alegere sub titlul „Reacția împotriva instituției”.

Asemenea familiei Haldeman, și lui îi plăcea să zboare. A cumpărat un bimotor Cessna Golden Eagle, pe care l-a folosit pentru a transporta echipe de televiziune la o cabană pe care o construise în brusă. Într-o călătorie din 1986, în timp ce căuta să vândă avionul, a aterizat pe o pistă din Zambia, unde un antreprenor panamez de origine italiană s-a oferit să i-l cumpere. Au convenit asupra unui preț și, în locul unei plăți în numerar, Errol a primit o parte dintre smaraltele extrase din trei mine mici, pe care le deținea antreprenorul în Zambia.

Zambia avea pe atunci un guvern postcolonial de culoare, dar nu exista nici urmă de birocrație funcțională, așa că mina nu era înregistrată. „Dacă o înregistrezi, nu te alegeai cu nimic, fiindcă negrii ți-ar fi luat totul”, spune Errol. El critică familia lui Maye pe motiv că e rasistă, insistând că el nu este. „Nu am nimic împotriva negrilor, dar sunt pur și simplu diferiți de ceea ce sunt eu”, explică el într-un discurs telefonic dezlânat.

Errol, care nu a deținut niciodată vreo participație la mină, și-a extins comerțul, importând smaralde brute și aranjând să fie tăiate la Johannesburg. „Mulți oameni au venit la mine cu mărfuri furate”, spune el. „În timpul călătoriilor în străinătate, vindeam smaralde bijutierilor. Era o chestie de capă și spadă, fiindcă nimic din toate astea nu era legal.” După ce a generat profituri de aproximativ 210 000 de dolari, afacerea lui cu smaralde s-a prăbușit în anii 1980, când rușii au creat un smarald artificial în laborator. Atunci a pierdut tot ce câștigase din smaralde.

Căsătoria lor

Errol Musk și Maye Haldeman au început să iasă împreună pe vremea când erau adolescenți. Încă de la început, relația lor a fost plină de drame. El a tot cerut-o în căsătorie, dar ea nu avea încredere în el. Când a descoperit că o înșela, a fost atât de tulburată, încât a plâns o săptămână și nu a mai putut să mănânce. „De supărare, am pierdut cinci kilograme”, își amintește ea; asta a ajutat-o să câștige un concurs de frumusețe local. A primit 150 de dolari bani gheață, plus zece bilete la o pistă de bowling și a devenit finalistă la concursul Miss Africa de Sud.

După ce a absolvit facultatea, Maye s-a mutat la Cape Town pentru a ține conferințe despre nutriție. Errol a venit în vizită, a adus un inel de logodnă și a cerut-o în căsătorie. I-a promis că își va schimba obiceiurile și că îi va fi credincios odată ce se vor căsători. Maye tocmai ce rupsesse o relație cu un alt iubit infidel, se îngrășase mult și începuse să se teamă că nu se va mai căsători niciodată, așa că a acceptat.

În seara nunții, Errol și Maye au luat un zbor ieftin spre Europa, pentru luna de miere. În Franța, el a cumpărat câteva numere din revista *Playboy*, interzisă în Africa de Sud, și, spre supărarea lui Maye, s-a întins pe micul pat de hotel să se uite la ele. Certurile lor au devenit înverșunate. Când s-au întors la Pretoria, ea s-a gândit să încerce să pună capăt căsătoriei. Dar curând a început să aibă grețuri matinale. Rămăsese însărcinată în a doua noapte a lunii de miere, la Nisa. „Era clar că făcusem o greșeală căsătorindu-mă cu el, dar de acum era imposibil de reparat”, își amintește ea.

CAPITOLUL 2

O minte proprie

Pretoria, anii 1970

Elon și Maye Musk (*stânga sus*); Elon, Kimbal și Tosca (*stânga jos*);
Elon pregătit pentru școală (*dreapta*)

Singur și hotărât

Pe 28 iunie 1971, la ora 7:30, Maye Musk a născut un băiat de 3,855 kilograme, cu un cap foarte mare.

Inițial, ea și Errol s-au gândit să-i pună numele Nice, după orașul din Franța în care a fost conceput. Povestea ar fi putut să fie diferită sau cel puțin amuzantă dacă băiatul ar fi trebuit să treacă prin viață cu numele Nice Musk. În schimb, sperând să-i facă fericiți pe Haldemani, Errol a fost de acord ca băiatul să poarte un nume din acea parte a familiei: Elon, după bunicul lui Maye, J. Elon Haldeman, și Reeve, numele de fată al bunicii materne a lui Maye.

Lui Errol i-a plăcut numele Elon pentru că era unul biblic și a afirmat mai târziu că fusese premonitoriu. Mi-a spus că în copilărie a auzit vorbindu-se despre o carte SF a specialistului în rachete Wernher von Braun intitulată *Project Mars*, care descrie o colonie de pe planeta condusă de un guvernator cunoscut sub numele de „Elon”.

Elon plângea mult, mânca mult și dormea puțin. La un moment dat, Maye a decis să-l lase pur și simplu să plângă până când adoarme, dar s-a răzgândit după ce vecinii au sunat la poliție. Toanele lui se schimbau rapid; când nu plângea, spune mama sa, era foarte drăguț.

În următorii doi ani, Maye a mai avut doi copii, pe Kimbal și pe Tosca. Nu și-a răsfățat copiii. Li s-a permis să hoinărească în voie și nu au avut dădacă, ci doar o menajeră care n-a dat prea mare importanță când Elon a început să facă experimente cu rachete și cu explozibili. El spune că e surprins că a rămas cu toate degetele.

Când Elon avea 3 ani, mama lui a decis că ar trebui să meargă la grădiniță, dat fiind că era atât de curios. Directorul a încercat să o descurajeze, subliniind că reprezenta o provocare din punct de vedere social să fie mai mic decât oricare alt copil din clasă și că ar fi trebuit să mai aștepte un an. „Nu pot face asta”, a spus Maye. „El are nevoie să vorbească și cu altcineva, nu doar cu mine. Chiar am un copil genial.” A avut câștig de cauză.

A fost o greșeală. Elon nu avea prieteni și, când a ajuns în clasa a II-a, a început să se rupă de tot ce se petrecea în jur. „Profesoara venea și țipa la mine, dar n-o vedeam și n-o auzeam cu adevărat”, povestește el. Directorul i-a chemat pe părinții săi și le-a spus: „Avem motive să

creдем că Elon este retardat”. Își petrece cea mai mare parte a timpului în transă, fără să asculte, a explicat unul dintre profesorii săi. „Se uită pe fereastră tot timpul și, când îi spun să fie atent, zice: «Acum frunzele se fac ruginii.»” Errol a răspuns că Elon avea dreptate, frunzele chiar deveneau ruginii.

Impasul a fost depășit când părinții săi au decis că auzul lui Elon trebuia testat, de parcă în asta ar fi constat problema. „Și-au spus că era vorba despre o problemă la ureche, așa că mi-au scos polipii nazali”, spune el. Asta i-a calmat pe cei din conducerea școlii, dar nu a schimbat nimic în privința tendinței lui de a privi în gol și de a se retrage în propria lume când reflecta. „Încă din copilărie, toate sistemele senzoriale mi se opresc când încep să mă gândesc la ceva dificil”, explică el. „Nu pot nici să văd, nici să aud nimic. Îmi folosesc creierul pentru a calcula, nu pentru a primi informații.” Ceilalți copii săreau în sus și în jos și își fluturau brațele în fața lui pentru a vedea dacă îl puteau distra. Dar nu funcționa. „Cel mai bine e să nu încerci să ajungi la el când are acea privire pierdută”, spune mama lui.

Problemele sociale cu care se confrunta erau agravate de lipsa lui toleranță față de cei pe care îi considera proști. Folosea des cuvântul „prost”. „Odată ce a început să meargă la școală, a devenit foarte singur și trist”, spune mama lui. „Kimbal și Tosca își făceau prieteni din prima zi și îi aduceau acasă, însă Elon nu venea niciodată cu nimeni acasă. Voia să aibă prieteni, dar pur și simplu nu știa cum să și-i facă.”

Ca urmare, se simțea singur, foarte singur, iar această durere i-a rămas întipărită în suflet. „Când eram copil, am spus un lucru”, și-a amintit el într-un interviu acordat revistei *Rolling Stone* în 2017, într-o perioadă tumultuoasă a vieții sale amoroase. „«Nu vreau să fiu niciodată singur.»” Asta am spus. «Nu vreau să fiu singur.»”

Într-o zi, pe când avea 5 ani, unul dintre verii lui a organizat o petrecere aniversară, dar Elon se bătuse, așa că a fost pedepsit să stea acasă. Cum era un copil foarte hotărât, a decis să meargă de unul singur până la casa vărului său, numai că aceasta se afla în cealaltă parte a orașului Pretoria, fiind necesar un drum de aproape două ore. În plus, era prea mic ca poată citi indicatoarele rutiere. „Știam cum arăta traseul, pentru că îl văzusem din mașină și eram hotărât să ajung acolo, așa că am luat-o pur și simplu pe jos”, spune el. A reușit să ajungă chiar în momentul în

care se termina petrecerea. Când l-a văzut venind pe drum, mama lui s-a speriat. Temându-se să nu fie pedepsit din nou, s-a cățărat într-un arțar și a refuzat să coboare. Kimbal își amintește că stătea sub copac și că se uita la fratele său mai mare cu admirație. „El are această înverșunare care te lasă cu gura căscată; uneori era înspăimântătoare. Și încă este.”

La 8 ani și-a canalizat toată hotărârea pentru a primi o motocicletă. Da, la 8 ani. Stătea lângă scaunul tatălui său și își prezenta argumentele neconținut. Nu se mișca de acolo nici când tatăl său lua un ziar și îi ordona să tacă. „Era extraordinar de urmărit”, spune Kimbal. „Stătea acolo în tăcere, apoi își relua argumentația, după care tăcea iar.” Asta s-a întâmplat în fiecare seară, săptămâni la rând. În cele din urmă, tatăl său a cedat și i-a luat o Yamaha de 50 de centimetri cubi, albastru cu auriu.

De asemenea, Elon avea tendința de a fi cu capul în nori și de a umbla de unul singur, indiferent de ceea ce făceau ceilalți. Pe când avea 8 ani a plecat într-o excursie cu familia la Liverpool, unde urmau să-și viziteze rudele; părinții i-au lăsat pe el și pe fratele său să se joace singuri într-un parc. Nu era în firea lui să stea pe loc, așa că a început să hoinărească pe străzi. „Un copil m-a găsit plângând și m-a dus la mama lui, care mi-a dat lapte cu biscuiți și a sunat la poliție”, își amintește el. Când și-a reîntâlnit părinții la secția de poliție, nu și-a dat seama că era ceva în neregulă.

„A fost o nebunie să ne lase pe mine și pe fratele meu singuri într-un parc la vârsta aia, dar părinții mei nu erau exagerat de protectori, așa cum sunt părinții din ziua de azi”, spune el. Ani mai târziu l-am urmărit pe un șantier de construcții cu panouri solare, alături de băiatul său de 2 ani, cunoscut ca X. Era 10 seara și acolo se aflau stivuitoare și alte utilaje în mișcare, luminate de două reflectoare care proiectau umbre mari. Musk l-a lăsat jos pe X, pentru ca băiatul să poată explora singur, ceea ce a și făcut fără pic de teamă. Din când în când, în timp ce puștiul scormonea printre fire și cabluri, Musk îi arunca o privire, dar se abținea să intervină. În cele din urmă, după ce X a început să se cațăre pe un reflector în mișcare, Musk s-a apropiat și l-a luat în brațe. X se zvârcolea și țipa, nemulțumit că fusese oprit.

Musk va vorbi – ba chiar va glumi – mai târziu despre faptul că ar suferi de sindromul Asperger, denumirea comună pentru o tulburare din spectrul autist, care poate afecta abilitățile sociale, relațiile, conectivitatea

emoțională și autoreglarea unei persoane. „Nu a fost niciodată diagnosticat în copilărie, dar declară că are Asperger și sunt sigură că are dreptate”, spune mama lui. Starea lui a fost exacerbată de traumele din copilărie. Mai târziu, de fiecare dată când se simțea agresat sau amenințat, sindromul de stres posttraumatic dobândit în copilărie îi deturna sistemul limbic, acea parte a creierului care controlează răspunsurile emoționale”, spune Antonio Gracias, prietenul său apropiat.

În consecință, era jalnic când trebuia să capteze semnalele sociale. „Obişnuiam să iau literal ce ziceau oamenii și doar citind cărți am început să învăț că nu spuneau întotdeauna ceea ce credeau cu adevărat”. Avea o înclinație spre lucruri mai precise, precum ingineria, fizica și programarea.

Ca toate trăsăturile psihologice, și ale lui Musk erau complexe și individualizate. El putea fi foarte emotiv, mai ales în privința propriilor copii, și resimțea acut anxietatea generată de singurătate. Dar nu avea receptorii emoționali care determină bunătatea, căldura și dorința de a fi plăcut. Nu era programat să arate empatie. Sau, ca să folosesc niște termeni mai puțin tehnici, putea fi un nemernic.

Divorțul

Maye și Errol Musk erau la o sărbătoare Oktoberfest împreună cu alte trei cupluri, beau bere și se distrau, când un tip de la altă masă a fluierat-o pe Maye și i-a spus că e sexy. Errol s-a infuriat, dar nu pe tipul cu pricina. După cum își amintește Maye, s-a năpustit asupra ei și a fost pe cale s-o lovească, astfel că unul dintre prieteni a trebuit să-l țină. Ea a fugit acasă la mama sa. „Cu timpul a devenit tot mai nebun”, a declarat Maye mai târziu. „Mă lovea când erau copiii prin preajmă. Îmi amintesc că Elon, care avea 5 ani, îl lovea în spatele genunchilor, încercând să-l oprească.”

Errol califică aceste acuzații drept „prostii absolute”. Susține că o adora pe Maye și că, de-a lungul anilor, a încercat să o recucerească. „Nu am ridicat mâna asupra niciunei femei în viața mea și, cu siguranță, asupra niciuneia dintre soțiile mele”, spune el. „Una dintre armele femeilor este să se plângă că bărbatul le-a abuzat, să plângă și să mintă. Și armele unui bărbat sunt să cumpere și să semneze.”

În dimineața de după altercația de la Oktoberfest, Errol s-a dus acasă la mama lui Maye, și-a cerut scuze și a rugat-o pe soția lui să se întoarcă. „Să nu îndrăznești s-o atingi din nou”, a spus Winnifred Haldeman. „Dacă o faci, va veni să locuiască cu mine.” Maye a declarat că nu a mai lovit-o după aceea, însă violențele verbale au continuat. Îi spunea că este „plictisitoare, proastă și urâtă”. Nu și-au mai salvat căsnicia. Errol a recunoscut ulterior că fusese vina lui. „Am avut o soție foarte drăguță, dar întotdeauna au existat fete mai drăguțe și mai tinere”, a spus el. „Am iubit-o cu adevărat pe Maye, dar am dat-o-n bară.” Au divorțat când Elon avea 8 ani.

Maye și copiii s-au mutat într-o casă de pe coastă, lângă Durban, la vreo 600 de kilometri sud de zona Pretoria-Johannesburg, unde ea a jonglat cu locurile de muncă ca model și dietetician. Banii erau puțini. Le-a cumpărat copiilor cărți și uniforme la mâna a doua. În unele weekenduri și de sărbători, băieții (însă nu și Tosca, în general) luau trenul și plecau să-și viziteze tatăl la Pretoria. „El îi trimitea înapoi fără haine sau genți, așa că trebuia să le cumpăr unele noi de fiecare dată”, spune ea. „Zicea că în cele din urmă mă voi întoarce la el, pentru că voi fi săracă lipită și pentru că nu voi avea cu ce să-i hrănesc.”

Deseori era nevoită să călătorească pentru o slujbă de model sau pentru a ține o prelegere despre nutriție, lăsând copiii acasă. „Nu m-am simțit niciodată vinovată că lucram cu normă întregă, fiindcă n-am avut de ales”, spune ea. „Copiii mei trebuiau să fie responsabili pentru ei înșiși.” Libertatea i-a învățat să fie autonomi. Când se confruntau cu o problemă, ea avea un răspuns standard: „O să-ți dai seama”. După cum își amintește Kimbal, „Mama nu era nici blândă, nici drăguță și lucra mereu, dar asta a însemnat un cadou pentru noi.”

Elon s-a transformat într-un noctambul, stând treaz și citind până în zori. La 6 dimineața, când vedea aprinzându-se lumina în camera mamei sale, se băga în pat și adormea, ceea ce însemna că Maye se chinuia să-l trezească la timp pentru școală; uneori, când ea lucra în tura de noapte, Elon nu ajungea în clasă decât în jur de 10 dimineața. După ce a fost sunat de la școală, Errol a început o luptă pentru custodie și a cerut să fie citați în instanță profesorii lui Elon, agentul de modeling al lui Maye și vecinii lor. Chiar înaintea procesului, Errol a abandonat cazul. La fiecare câțiva ani, el inițiază o altă acțiune în instanță și apoi renunța. Când